Ч. 231 (11.581). Львів, четвер 17. жовтня 1929. Уважаемо надію заплачено ... Рік XL...

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Освітній Конґрес і комуністи.

Львів, 16. жовтня 1929.

Радянська українська преса заговорила обширно про цьогорічний освітній конгрес. Заговорила так, як говорить про всі важніші події з життя українського населення в Польщі, тобто заговорила по свому, тенденційно, брехливо, не нехтуючи ні неправдою ні клеветою, ні не соромлячись своєї ігноранції у численних справах українського життя під Польщею. Але поминаючи все те, вона заняла і так сказатиб, своє принципіяльне становище до останнього конгресу. Таку освіту, яку дає Т-во „Просвіта", комуністична преса, очевидно, відкидає, бо вона хоче, щоби „Просвіта" ширила клясову освіту, щоби організувала свою діяльність на зразок політичної освіти у Радянській Україні і в цілому Радянському Союзові. Самозрозуміло, що монопольна нині на Україні комуністична преса не може займати іншого становища в освітніх справах як те, яке займає. Це її становище ідентичне зі становищем комуністичної влади на Україні, яка до „Просвіти" ставиться взагалі крайно негативно. На це дала вона докази між іншим і тим, що зліквідувала всі „Просвіти" на Україні, потворивши на їх місце свої політосвітні хати-читальні і т. зв. сільбуди (сільські політосвітні будинки).

Не погоджуючись з таким становищем комуністів, всеж таки можнаб з ними вести і річеву дискусію на тему: освіта чи політосвіта, але тільки тоді, колиб вони були в силі проявити бодай невеличку дозу терпимости для противних їхнім поглядів. Та річ у тім, що комуністи є найбільше нетерпимою нині в світі породою політиків і людей. Вони в себе зневолили до абсолютної мовчанки всіх некомуністів, вони скасували свободу слова, свободу преси та свободу організації, які є передумовою всякої правдивої освіти. Слово в письмі та друку в них змонополізоване виключно для себе, так само знаціоналізоване і право на орґанізацію. Тому дивно, що вони, поборюючи беззастережно всяку освітню працю й організацію крім політосвітної, у даному випадку, в згаданих статтях про освітній конгрес у Львові, починають свої міркування від такого факту, як відмова польським конзулятом у Харкові візи на виїзд до Львова делегатам політосвіти для участи в освітньому конгресі. До недопущення представників політосвіти на освітній конгрес причинилася, мовляв, українська „буржуазія"! Ось яку „пропаганду" завели і яку вихідну точку для обговорювання справи освітнього конгресу найшли комуністичні публіцисти!

Ф. Таран, один з найударніших комуністичних гура-публіцистів присвятив на сторінках харківського „Комуніста" (з 28. IX. ц. р.) цілий великий фейлетон освітньому конгресові. В ньому він пише між іншим ось що: „Звичайно, так старанно намагаючись (на конгресі. — Ред.) зашифрувати свою ундівську, угодовецьку, зрадницьку політику, своє щире співробітництво з пілсудчиною, ундо-фашисти в ніякому разі не моглиж допуститись, щоби на їхньому освітньому конгресі змогли виступати й представники політики освітніх установ Радянської України! Хіба можна було чогось іншого чекати від них, цих слуг Пілсудського? Хіба можна було чекати іншого ставлення їх до делегації політично-освітніх установ України після того як свого часу вони відмовилися надіслати (привітну) телеграму до політосвіти УСРР (таку телеграму пропонували на останніх заг. зборах „Просвіти" галицькі сельроби. — Ред.). Адже сама поява представників Рад. України на цьому конгресі вже розходиласяб із тим настановленням аполітичности, „чисто освітянщини", що її так старанно підкреслювали, готуючи цей конгрес, ундівці".

Так написав Таран у „Комуністі". А у передовій статті „Пролетарської Правди" (з 6. жовтня ц. р.) про конгрес між іншим читаємо: „Найбільше на зїзді було привітань. Привітання з ріжних українських земель мали демонструвати „єдиний національний фронт". Але всі ці привітання визначалися виключною аполітичністю (невже й привіт консуляту СРСР був аполітичний? — Ред.). Така сама аполітичність характеризувала переднє й кінцеве слово, а також доповідь Костя Левицького. Нічого після цього дивуватися, що ніхто не зняв голосу про те, що делеґати Рад. України не могли прибути на зїзд (це неправда! — Ред.) тому, що не мали дозволу на вїзд до Польщі... Очевидно, що лише з погляду політики облурювання мас, ця демонстрація мала реальне значіння, але ніяк не з погляду боротьби за українську освіту" (читай: комуністичну політосвіту! — Ред.).

Ось і бачимо, як представляють освітній конгрес та його завдання два комуністичні органи. Щоправда, то в його оцінці вони не буквально згідні, але всеж обєднує їх одна ненависть і одна нетерпимість до „Просвіти" та її керманичів. „Просвіта", на їх думку, стала осередком „угодовщини" і малощо не „зради" українського народу. Але тут насувається питання: Коли так, то чому взагалі вибиралися делегати політосвіти на конгрес? Невже хотіли переконати про слушність свого становища тутешніх керманичів освітнього діла? — Нічого подібного! Бож вони знали, — що тут інший світ, інший світогляд, який є запереченням комуністичного. Якщо вони всеж таки сюди вибиралися, то для демонстрації, для пропаганди, для агітації, для розкладання рядів освітніх робітників. Така була ціль їх приїзду. Шкода, всеж таки, що не приїхали. Бо булиб переконалися, що тут була на конгресі таки повна свобода агітації. Агітували, хто як хотів, одні в рефератах, а інші без рефератів, по кутах і по кульоарах. Але не зважаючи на те, всі ті агітатори нічого в ідеольоґічних напрямках освітньої праці не змінили. Не змінилиб їх були і делегати комуністичної політосвіти. Словом на конгресі була повна толеранція у висловлюванні своїх думок про освітню працю та її напрямі, отже було те, чого від одинацяти літ немає в цілому Радянському Союзі. На ту толеранцію і рахували комуністичні делегати.

Наведені вгорі голоси комуністичної преси про конгрес дають добру научку і тим, що власне найбільше інтересувалися та пікувалися на конгресі представниками комуністичної і політосвітної диктатури. Все одно їм не догодили.

На боєвий фронт.

Від слів до діл. — Постанови Гол. Ради ППС. — „Фонд оборони Демократії і Волі". — З сальону на вулицю.

Пепесівці довго розгойдувалися, заки виступили на боєвий фронт. Після травневого деревороту вони приєдналися до нього в надії, що прийшов їх час. Згодом, відштовхнені і розчаровані, зберігали таємну резерву, опісля почали лякати, а вкінці були змушені перейти до акції.

Та акція находиться покищо в початковій стадії, але вже організованій. В неділю і понеділок радила Гол. Рада ППС. Попередило ці наради засідання клюбу пепесівських послів, присвячене питанням державної фінансової політики. На основі реферату пос. Ґросса установлено тези, які передано спеціяльній комісії.

Політично-боєвий характер мали наради Гол. Ради. Пос. Діяманд підкреслив, що пепесівці мусять боротися з людьми, які багато завдячують ППС. Є це боротьба за ідеї й основні принципи соціялізму, боротьба за демократію, розправа між світом праці і світом капіталу.

Пос. Барліцький голова виконавчого комітету перевів аналізу суспільно-політичного характеру і розвитку потравневої системи правління, предкладаючи відповідні резолюції. Зазначено в них, що внутрішня ситуація загострилася в останніх місяцях, та що політичний фронт уряду є звернений проти демократичного табору. Одночасно резолюції підкреслюють, що робітнича кляса, зорганізована в рядах ППС, змагає до ліквідації потравневої системи правління, яка не признає парляментарної демократії. З тією метою ППС є готова до співпраці із всіми суспільно-політичними елементами, що стоять на ґрунті демократії. Тим самим Гол. Рада заакцентувала думку створення парляментарної центро-лівиці та порозуміння з німецькими й жидівськими соціялістами. Заакцентувала вона теж зголошення вотума недовір'я для уряду.

Та це річи старі і загально відомі. З ліквідацією потравневої системи правління і недовір'ям для уряду пепесівці носяться вже не від нинішнього дня. Важніше, як думають пепесівські боєвики піддержати свій боєвий запал, як думають вони розворушити маси і з них перейняти — так сказатиб — боєвий флюїд.

Виступаючи проти уряду і збираючись ліквідувати потравневу систему правління, пепесівці бороняться перед таким засобом боротьби, якийб моглиб використати їх лівіші противники. Вони відчувають, що на пяти наступають їм комуністи, особливо у великих містах і промислових осередках. Тому постановили вони розпочати такі масові рухи, які відгородилиб їх від ближчого звязку з комуністами, а одночасно розворушилиб масу і влилиб в партію свіжий приплив підйому.

З тією метою Гол. Рада постановила святочно обходити 25-ліття революції 1905 р., започаткованої збройним виступом боєвої організації ППС в дні 13. листопада 1904 р. Ювилей цього революційного пориву призначено на 10. листопада, себто підчас соймової сесії. На ювилейних святах мається виносити ухвали в обороні демократії і громадянських вольностей.

Одночасно, щоби підсилити свій боєвий фронт, Гол. Рада постановила створити „Фонд оборони Демократії і Волі" під протекторатом Болеслава Ліمановського.

Цим способом, себто святкуванням 25-ліття революції 1905 р., в якій ППС брала визначну участь під національно-незалежницьким прапором, схоче вона з одного боку розворушити маси, та з другого відсепаруватися від наступаючих їй на пяти комуністів. „Фонд оборони Демократії і Волі" має виявити і засвідчити її звязок з масами.

Дотеперішня протиурядова акція пепесівців була акцією сальоновою, поза деякими подіями (як відома манифестація у Варшаві при співучасти провідників II. Інтернаціоналу) мала стисений характер, була акцією — так сказатиб — у чотирьох стінах. Тепер пепесівська верхівка виходить на широкий шлях масової акції, творить боєвий фронт. Побачимо, наскільки той фронт суцільний і сутньо боє...

Чистка в паризькому радянському торгпредстві.

Радянський уряд телеграфічно звільнив з уряду шефа паризької торговельної делегації Туманова. Туманов мав дуже широкі повновласти і був після амбасадора Довгалевського найважнішою особою в дипльоматичній репрезентації Радянського Союзу в Парижі.

Чи можлива організація Паневропи?

„Нає Фрає Пресе" публікує далі заяви ріжних державних мужів про можливість організації Европи. В останньому числі уміщено заяви Шіальої, голови італійської делеґації при Лізі Націй, та Тітулеска, бувшого румунського презідента міністрів.

Шіальоя вказав на те, що треба дуже докладно простудіювати способи до усунення інтернаціональних непорозумінь. Причин до цих непорозумінь є багато й вони дуже ріжнородні. Деякі з них мають у своїй основі причини господарської природи. Тут перед урядами стоїть велике завдання — приноровлювати не лише принціп солідарности, але також справедливости. „Ми, — сказав Шіальоя, — охоче готові взяти участь у цій праці, одначе ми домагаємося, щоби були угляднені інтереси і продукуючих і споживаючих країн. Не можна забувати, що тут практичне розвязання мусить основуватися на понятті солідарности усіх народів світа. На мою думку Бріян мав на увазі власне це почуття солідарности, коли він розвивав величавий ідеал федеративної злуки европейських націй. Я бачу всю велич цеї ідеї, я бачу також трудности її переведення. Та всеж вона варта нашої уваги, і ми мусимо докладно переструдіювати її". Як бачимо з наведеного, представник Італії — дуже обережно і в найзагальніших виразах, які властиво нічого не говорять, дає відповідь на питання, чи можлива організація сучасної Европи.

Дещо виразніше висловився Тітулеску. „Я бачу — сказав він, — що ідеал Бріяна — утворення федеративної Европи, дуже тяжкий до здійснення, одначе я уважаю, що та злука між окремими країнами нашого старого континенту, яку він пропаґує, не є така утопійна, як це гадають інші люди.

„Тому, що запропонований звязок мусить насамперед мати економічний характер, ми мусимо насамперед розважити, які спільні господарські інтереси мають ріжні народи.

„Тут треба зазначити ще одну сторону проблеми. Поняття Злучених Держав Европи не можна толкувати в тому напрямі, що воно має бути спрямоване проти Америки або Великої Британії. Це є лише чесна спроба обєднати на основі солідарности ріжні країни Европи, а це означає запевнення між ними господарського та політичного мира, і тому лежить в інтересі цілого світа".

Складайте жертви на оселю українських робітників пера.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Чесько-мадярське Льокарно.

Ревеляції про ревізію чесько-мадярських границь, охота през. Масарика засісти до конференційного столу в тій справі, стриманість мадярів, — все те викликало живе зацікавлення в пресі. Те зацікавлення приймають дуже ріжно, відповідно до меншого або більшого обтяження своєї табулі чужонаціональними територіями.

Досить цікавим є напр. в тій справі голос краківського „Часу". Хоч не думає він, щоб справа ревізії границь вже була під теперішню хвилю актуальна, то всетаки з обговорення тієї справи пробивається деяка констернація.

„Для нас, з точки погляду польської державної рації, в заяві през. Масарика найважніше є те, що Чехія не може жити під натиском Німеччини і Мадярщини і буде шукати з одним із них або з обидвома порозуміння. Те порозуміння Чехії з Німеччиною — не обманюймо себе! — то повна незаінтересованість Чехії в справі границь Польщі, порозуміння з Мадярщиною — то саме той прецеденс, перед яким нас так Чехія перестерігає, а проте бачимо, що до того прецеденсу є готова, щоб тільки Мадярщина — за звернені їй чисто мадярські простори та евентуально Русь — лишила її щодо решти в спокою і відчинила свої ворота для її промислової експанзії. Так буде виглядати чесько-мадярське Льокарно, на яке Чехія готова піти, а на яке якось не має охоти йти Мадярщина. Чи Мадярщина вважає, що не треба спішитися, бо чим пізніше, тим більше дістанеться, чи може трактують ті пропозиції з економічних оглядів як дар Данаїв, то інша справа. Це не змінює основної справи, себто наставлення Чехії до проблеми ревізії границь. Є воно зовсім інше, як наше. Ми готові за кожний квадратовий метр наших земель боротися до кінця, колиб нам пробувано їх відібрати. Чехи в тому випадку готові засісти до торгів, скільки мають відступити і що за те дістануть. Причина проста: ми маємо в грі прастарі, чисто польські границі, вони землі заселені мадярами й русинами, і битися за них не думають і не почувають сил до цього. Це є орієнтаційна вказівка для польської політики на майбутнє".

Тим „прецеденсом" є добровільна згода Чехії на ревізію границь, прецеденсом, що переломлює принціп непорушности післявоєнних трактатів. Без сумніву, післявоєнні трактати творять одну, сусільну будову. Нарушення чи підірвання її в одному місці автоматично потягає за собою граничний проріз в другому місці. Тому то „Час" робить ріжниці між границями Чехословаччини і Польщі. Мовляв, чехословацькі окраїни є заселені мадярами й українцями, а польські є — прастарі польські границі.

При тій нагоді мусимо й ми зробити деяке застереження. Не є виключене, що чесько-мадярське Льокарно може бути окуплене не тільки тими територіями, на яких мадяри творять більшість, але також нашою закарпатською територією. Чехи є добрі торговці і ще більші еґоїсти. Здається, що своєю кольоніяльною політикою, веденою чеськими суспільними покидьками, вони підготовляють передачу Закарпатської України мадярам. Перед цією акцією мусимо перестерегти чехів, бо проблеми нашого Закарпаття не є справою чехів і мадярів, навіть не справою закарпатських мадяронів, але всього українського народу.

Поклик до роззброєння.

Подорож Мекдональда до Вашінґтону находить небувалий відгук в усій американській пресі. Анґлійський міністр закордонних справ на окремих зборах банкирів, великих промисловців і політиків звернувся з прилюдним покликом до американського громадянства, щоби воно піддержало зроблений ним і Гувером почин для зміцнення миру. Анґлія припинила будову двох кружляків, тому, що не вірить у можливість війни з Америкою. Анґлійські робітники зріклись заробітків, щоби дати приклад своїх миролюбних настроїв.

Европейські держави — казав Мекдональд — повинні взяти на себе риск мира і довести до загальної конференції роззброєння. Обі фльоти, анґлійська й американська, покищо наглядатимуть над спокоєм на морях. Одначе їхнє порозуміння не має нічого спільного зі спільною командою обох, як це передали деякі американські часописи. Америка лишає опіку европейських морей Анґлії. Морське порозуміння таких двох держав, що не має на меті ніякої світової геґемонії, влекшить конференцію морського роззброєння. Є це один із перших етапів загального роззброєння всіх держав.

Світова фльота.

У звязку з пропаґандою Мекдональда в Америці, преса пригадує деякі трудноші у стані світової фльоти. Ця фльота ділиться на пять катеґорій: воєнні кораблі, кружляки, торпедовці, водні літаки і підводні лодки („У"-човни). Вашінґтонська конференція означила максимальну тонажу на 35.000, а відношення Анґлії, Америки й Японії у фльоті в пропорції 5:5:3. Японія почала домагатись підвишки своєї „суми" і проти цього покищо не було протесту.

Америка не має зацікавлення для тих самих родів корабельної фльоти, що Анґлія. Вона мусить здоганяти Анґлію і до 1936 р. дійде між ними до вирівнання (парітет). Америка мусить почати своє роззброєння від будови кружляків, яких Анґлія має вже забагато.

Морська конференція призначена на 1930 р. буде приневолена рахуватись з державами, які досі не мали взагалі фльоти. Крім Америки, Анґлії й Японії виступлять ще Італія й Франція, які за той час підготовили собі швидкі кружляки. Між Францією й Італією йде таке-же суперництво, як між Америкою й Анґлією; вони заявляють, що потрібують фльоти для охорони своїх побереж, найближчих і найдальших кольоній. Найближча конференція мусить бути приготована на солідарний фронт Італії, Франції, Японії і південно-американських держав.

І. КАЛІЧАК.

З таборового життя.

В кімнаті.

Бліде світло осіннього ранку вдирається до кімнати, освічуючи вбогу, жебрацьку її обстанову.

По брудній долівці з глибокими щілинами, вимитій ще кілька літ тому, витягаються тіни лавок і стола, що займають майже цілу середину хати. На столі вєуміш валяються недоїджені куски хліба, їдунки, вищерблений ніж, горнятка, останки вечері і заялозені карти. А над столом звисає на покрученім дроті брудна, електрична лямпа, що своїм каламутним світлом скупо присвічує у вечір таборитам.

Під стінами тринацять залізних ліжок. На них сплять в ріжних позах старшини, повкривані тонкими, паперовими покривалами.

Двома невеличкими віконцями паде знадвору денне світло. Через них видко також дах сусіднього бараку, що його недавно натерли стрільці дьохтем. А на нім скупилася юрба наїжених вороб'ців, що цвірінькають від холоду. Буде мабуть падати дрібний, до кости проймаючий дощ.

Один кут кімнати, де стоїть четар Ліщинський, ще слабо освічений, бо він свій кут вибив чорною папою на те, щоб було тепліше. Четар, невеличкий ростом, розтягнувся горілиць, а його тіло знімається нефоремною масою зпід кількох покривал. Хропить на цілу кімнату і з трудом випускає з себе віддих.

Кімнатою несеться спокійний віддих сплячих, з котрим мішається скора балачка котрогось там із просоння. Крізь щілини в стінах видно до сусідньої кімнати, звідкіля чути глухий кашель.

З йозефівського двірця долітає гострий свист паровозу, що будить зі сну четаря Яворського. Він протягається поволи, але так, що аж тріщать кости, охкає, обертається на правий бік і знову щільно прикривається. Зпід покривала видно лиш крайочок його кучерявої голови.

Під вікном тихо проклинає четар Равчук, що зі студени не міг у ночі спати і лежав скорчений. Тепер він піднісся на постелі й почав поправляти покривала, що позсувалися з нього на землю. Накинув на них ще й свою коротку куртку, завинув голову в рушник і скулений удвоє, скорчився знову під своїм покривалом.

На другому боці піднеслася чорнява голова четаря Рудницького, що висікуючи носа, питався свойого сусіда:

— Титку, ти спиш?

Поручник Титко перевернувся на постелі і казав, що вже не може спати. Взяв з паперового пуделка зорку й закурив.

Четар Нестор жалується, що було зимно і став росказувати свій сон, в якому нібито здавав матуру. А предсідником іспитової комісії була прегарна жінка...

Поручник Титко зівае, кидає недокурену зорку і знову тихо.

В кімнаті стає ясніще. Видно пооблуплювані стіни, що їх нинішні мешканці поприкрашували, чим хто міг. Над постелю четаря Стоколоси видно цілу низку французьких картин, з котрих визирають повні, жіночі форми.

Коридором снуються чиїсь кроки. Розчиняються двері й до середини входить тихо поручник Сазанів, що позичає бляшану коновку на ранішню каву. Скрипіт дверей будить одного старшину по другім, від чого в кімнаті стає живіше.

Зі свойого кута питається четар Нестор:

— Ти встаєш, Грицю?

— Так, встаю — відповідає невеличкий четар, натягаючи на ноги вузькі холяви.

За ним встає поручник Титко, що накриває вилисілу голову шапкою і виходить з кімнати. Але в дверях стрічається з Грицем, що питається поручника:

— Ви куди?

Поручник каже на те, що йде слухати вороб'ців, що цвірінькають по бараках.

В кімнаті вже не сплять і говорять голосно. Дехто перекликується із сусідною кімнатою, де стали вже роздавати каву. Від сусідів приходить в гості поручник. Він сів на ліжко і закурив позичену зорку.

Хорунжий Ласовський має нині дижур і він роздає каву. З коновки, що стоїть на лавці, наливає він до їдунок і горняток чорну, сахариною пересолоджену, брудну юшку і кожному підносить її до постелі.

З коновки клубиться пара наче з високого комина. В кімнаті снідають. Один одному позичає хліб, ніж, потім папіроски, а при цьому говорять про події минулих днів, особливо з політичної ділянки.

У пошуканці за виходом.

Ідеї посла С. Мацкевича про закордонну і внутрішню політику Польщі.

Варшава, 12. жовтня 1929.

II.

Одностороння вартість франко-польського союзу: користь для Франції, шкода для Польщі. — Небезпека пацифізму. — „Ідіотичний" версайський мир. — Ліга Націй — аґентурою трьох великодержав. — Активізація польської політики.

З обох книжок Мацкевича бє песимізм. Або радше не песимізм, а оґірчення, яке проявляється в оклику: люди добрі, киньте забаву у піжмурки, не будьте глухі і сліпі, гляньте довкола себе широкими очима й признайте, що діється зле та мерщій старайтеся запобігати лихові, шукайте виходу з ситуації, яка є справді погана. Бо Мацкевич не є дефетистом. Навпаки, він є противником дефитизму, як ворога всього живого творчого діла. Мацкевич є лише переляканий величиною небезпеки, яка грозить Польщі і байдужністю своїх земляків, які тієї небезпеки не доцінюють.

Найбільша небезпека, це — на думку Мацкевича — фальшива роля, в якій опинилася Польща, як союзник Франції. Ця фальшива роля почалася від часу льокарненської політики Бріяна і Штреземана, політики франко-німецького порозуміння. В ремствуванні на цю політику Мацкевич не є самітний; поскільки лише ендецькі публіцисти в роді Козіцького й Стронського всіх сил добувають, аби переконати Францію, що ця політика є помилковою, ба для неї, Франції, погубною, остільки Мацкевич не бавиться у ментора. Навпаки, він признає, що і для Франції і для Німеччини ця політика є вигідна, для Франції навіть орґанічно необхідна (депопуляція, фізичне й моральне виснаження війною), — лише погубна для Польщі. Це він доказує і з цього шукає виходу.

„Льокарненська політика Франції — кличе Мацкевич — приносить нам шкоду. Польсько-французький союз приносить нам шкоду, польсько-французький союз є одним із чинників, які уможливлюють політику Франції. Стоїмо перед небувалим в історії союзів фактом, що в союзі, який істнує задля забезпеки себе перед одною і тою самою державою (Німеччина), один із союзників (Франція) проклямує угоду й мирову супроти тої держави політику й тягне всі корисні наслідки з такого стану річей, погоджуючися на те, що другий союзник (Польща) дальше грає ролю усмирителя і страшака та приймає на себе некорисні наслідки такої ролі. Франція нас потребує і не думає розстатися з нами". Але питаючи „хто нині тягне більші користи з франко-польського союзу", Мацкевич відповідає без надуми: Франція".

Таких цитатів можна би навести з двох книжечок Мацкевича цілі десятки. Всі вони мають доказувати не потребу зірвання союзу з Францією, лише потребу „направи" союзу, який „є зле виконуваний". Мацкевич не є проти франко-німецького порозуміння. Він є проти одностороннього порозуміння, при залишенні Польщі поза його скобкою. Він є проти односторонього пацифізму, а залишенням Польщі ролі — жандарма на чужих послугах. Він є проти пацифізму, бо не вірить у реальне виключення воєн. Вірить у пацифізм Европи, яка не хоче другої світової війни. Але одночасно ця нехіть ґенерального конфлікту не стоїть на перешкоді до вибухів льокальних конфліктів. І боїться, що цей конфлікт вибухне між Німеччиною і Польщею, що він буде льокалізований і скінчиться ерограною Польщі. „Ставлючи крапку над і, боїмося, що коли Німеччина спричинить конфлікт за коридор, то Европа скаже нам: „панове, віддайте німцям той коридор, коли вони за ним так галасують". Тимчасом „відступлення від Помор'я під пресією ворожої Польщі Німеччини була би це ціна купна — втрати самостійности, втрати авторитету держави й міжнародного значіння... Попри віру у пацифізм Европи, віримо у льокальні війни, а зголжуючися з поглядом Муссолінія про малі держави (що вони щезнуть), хочемо, щоби Польща остала, як держава велика". І тому Мацкевич заявляє голосно, не диваючись на всю пацифістичну нуту польської офіціяльної дипльоматії: „Цей пацифістичний, цей архікировий настрій цілої Европи звертається проти інтересів польської держави. Европейський ультрапацифізм є загрозою для польської політики". Правда, Польща не услухає ніякого міжнародного ареопаґу, коли річ ітиме про нарушення її нинішнього територіяльного посідання. Вона справді посвятить „останню краплю крови свого жовніра" для оборони загрожених границь. Але „трагедію для Франції, а політичною пр... бо для нас є саме питання, чи справді в оборо...

роні інтеґральности версайського договору Франція зарискує цю останню краплину крови своїх вояків". І Мацкевич боїться бути ізольованим у критичному моменті, не хоче на цей момент чекати, не хоче чекати на вогневу пробу вірности свого союзника, лише шукає способу, аби до цього моменту не допустити, не будуючи лише на мілітарній вартости союзу з Францією.

Талмудистична вірність версайському договорові й конвульсійне зберігання його недоторкальности, це, на думку Мацкевича, не є доцільний спосіб. „В міру, як уґрунтовується пацифізм Льокарна, Польща тратить свою ролю сторожа версайського мира, а радше протинімецького сторожа версайського мира. Віденський договір з 1815 року був багато мудріший від версайського, а Талейран і Метерніх були мудрішими людьми від Льойда Джорджа, головнож від Вільсона. А проте і той договір тривав без змін відносно коротко. Отже мусять прийти зміни й версайського договору... Зрештою, у своїй роззброюючій щирости Мацкевич не цурається подати таку ядерну характеристику твору, на якому спирається не лише самостійність Польщі, але й її ціла сучасна практична закордонна політика: „про версайський договір, редаґований умово недужою людиною, п. Вудровом Вільсоном, не можна казати, аби він містив у собі іскри ґенія, зате легко можна сказати, що має знамена ідіотизму". Кажучи це, Мацкевич має на увазі одну конкретну статтю із версайського договору (про що буде мова далі), мимж наводимо цю „характеристику" на доказ, як мало ваги він прикладає до версайського мира та його тривкости.

Таксамо Мацкевич опрокидує надії на „опіку" Ліґи Націй. Не тому, щоби не вірити в реальну силу цієї установи. Навпаки, Мацкевич її далеко не легковажить. Одначе він ставить сміливу тезу, що Ліґа Націй є лише замаскованою формою фактичної анґльо-франко-німецької кооперації, що Ліґа Націй не виступить рішуче проти нічого, що рішуче спротивиться інтересам одної з тих трьох великодержав, і віце-верза, Ліґа Націй мовчки заапробує те, що буде тихцем узгіднене поміж тими трьома великодержавами.

Не бачучи реальної користи для Польщі з французького союза, з войовничого протинімецького становища і з надій на Ліґу Націй, та бачучи зате щораз меншаюче міжнародне значіння Польщі і лякаючися, що процес того депреціонування Польщі мусить закінчитися катастрофою, польський публіцист шукає ліку — в активізації польської закордонної політики. Якже він уявляє собі цю активізацію?

І. Кедрин.

На орґанізаційному фронті.

ПОВІТОВИЙ НАРОДН. ЗІЗД ДРОГОБИЧЧИНИ.

Дня 23. вересня ц. р. відбувся у Дрогобичі Повітовий Народній Зїзд, на якім складали свої посольські звіти посли: д-р І. Блажкевич та А. Максимович. Після дискусії над звітом приступлено до вибору повітового Народнього Комітету, якого головою став д-р Степан Витвицький.

ПІДГАЄЧЧИНА.

Заходами Повітового Народнього Комітету УНД-а в Підгайцях відбулося в дні 8-го вересня ц. р. посольське справоздавче віче в *Горожанці*, на котре прибув посол Целевич Володимир. З Підгаєць як делеґати Пов. Нар. Ком. взяли участь у вічу пп. О. Яворський і А. Ласовський. Віче отворив голова Пов. Нар. Ком. О. Яворський, до Президії вибрано о. ради. Придаткевича, пароха з Горожанки. Річевий посольський звіт виголосив посол Целевич. Присутні, в числі около 3 тисяч вислухали промови з великим зацікавленням, а в часі дискусії описували положення на місцях. Віче ухвалило повне довіря Українській Парляментарній Репрезентації.

Запрошення Мекдональда до Гувера.

Мекдональд запросив Гувера приїхати з жінкою до Англії. Гувер заявив, що коли його кабінет та комісія для закордонних справ сенату дадуть свою згоду, він охочо поїде на короткий час до Англії. Гувер свого часу прожив цілий ряд літ у Льондоні, як представник американських фірм.

На східні теми.

Афґанський котел.

Значіння Афганістану і його еманципація.

(На марґінесі останніх звісток про упадок Габібули.)

Всі двацять великих походів, до Індії, які знає історія, переходили територією Афганістану, за винятком одного тільки арабського походу. В цьому криється ключ значіння Афганістану, який ще більше набирає ваги, від коли північним його сусідом стала червона Росія, яка на сході шукає терену для прищеплювання своїх червоних ідей. Ролю свою афганці розуміли вже давно і віддавна намагалися використати свою ситуацію в російсько-англійському конфлікті, що постійно загрожував і загрожує англійському пануванню в Індії.

Вже Абдурахман-Хан, дід Аманули-Хана, знав, що в російсько-англійському конфлікті переможцем буде та держава, яка запевнить собі поміч Афганістану. Так само афганці розуміли, що першою вимогою життя, це потреба вибороти собі фактичну незалежність, використовуючи догідну конюнктуру російсько-англійського суперництва в Афґаністані.

Поділ сходу на „сфери впливів" між царською Росією та Англією в початках цього століття притупив гостроту цього суперництва й тільки наслідки комуністичного перевороту та національне пробудження сходу після світової війни, знайшли в особі Аманули-Хана борця за визволення з під „протекторату" тих двох великодержав.

Акція над звільненням країни від чужої опіки була тісно звязана з рухом афганських поступовців, які мали намір штовхнути країну на шлях енерґічної европеізації, — на чолі цих спроб стояв Аманула-Хан.

Події в магометанському світі, що зайшли після 1905 року, — російська революція 1917 р. й світова війна з її гаслами свободи для пригноблених народів, не могли не відбитися на чолових представниках афганської шляхти, які навязали контакт з представниками індуських самостійників і турецьких поступових кол.

Вбивство еміра Габібули та проголошення еміром Афганістану Аманули-Хана відразу розпочинає самостійницький рух в Афганістані. До влади приходять люди, що ґуртувалися навколо Аманули, та інспірували його в його реформаторській діяльности.

Першим політичним кроком Аманули — було повідомлення в 1919 році віцекороля Індії про проголошення цілковитої незалежности Афґаністану та відкинення анґлійського протекторату. Всі спроби до полагодження конфлікту мирним шляхом, не дали жадних наслідків і 7. V. 1919 Аманула - Хан випередив англійців та оголосив війну, яка хоч й не дала Афганістанові великих побід, але підтвердила незалежність Афганістану. Зараз же після признання тієї незалежности Англією, Аманула-Хан навязав дипльоматичні зносини з Совітами й іншими державами Европи.

Шахуючи Англію навязанням дипльоматичних зносин та підписанням трактату з большевиками, Афганістан видобув на Англії 16. X. 1921 року признання вигідних умов в справі довозу зброї та економічних вигод, зміцнюючи таким чином своє міжнародне становище.

Одночасно Аманула-Хан впровадив деякі внутрішні реформи в краю, касуючи невільництво, реформуючи адміністрацію й фінанси. В 1923 році декретом скасовано многоженство, — мимоходом кажучи декрет цей дуже пошкодив молодому монархові й поважно захитав його престолом. В Кабулі-столиці Афганістану, повстає радіо-станція, проводиться телеграфічна лінія з Кабулю до російського кордону, починається будова шосейних доріг і проектують постійну повітряну комунікацію поміж Кабулем і Москвою. Характеристичним проявом европейських інтенцій Аманули-Хана була будова нової столиці Дар-ель-Аман недалеко від Кабулю, після проекту француза Годара. Поширенню промисловости в краю Аманула-Хан надавав велике значіння і, поборюючи труднощі, він поширив в Кабулі „Арсенал", який є частиною промислових закладів „Машин-Хан", які виробляють, крім військового матеріялу, чаутта, деякі матерії й хемікалії.

В околицях Кабулю вибудовано дві шкляні ґути, фабрику цементу, й металюрґічні фабрики, як рівнож поширили кабульську електричну стацію. Уряд Аманули-Хана старався піднести добробут краю та організував торговельні т-ва, які дістали від держави монополь на імпорт і експорт деяких товарів. Фінанси Афганістану, які були до 1919 року неупорядковані, Аманула-Хан упорядкував, назначуючи деякі окреслені податки, чим оздоровив фіскальну систему країни.

Централізуючи владу в своїх руках, Аманула-Хан змушував правителів окремих провінцій до вплачування податків до державної скарбниці. В 1923 році афганський уряд уперве мав можливість виступити з упорядкованим державним бюджетом Афганістану. Організація афганського законодавства найшла свій вислів у „Засадничому Законі“ та в „Засадничому праві Високої Афганської Держави“, яке оголошено в 1923 році. Соціяльні реформи, робили Аманул-Ханові найбільші трудноші. Хотячи перетворити свою країну якнайшвидше на взір европейських країн, він занадто швидко впровадив зверхню европеізацію своїх громадян. Скасування серпанків на жіночому обличчі, впроваджування европейського вбрання для членів афганського „парляменту“ і їх примусове голення, викликали вибухи невдоволення поміж населенням Кабулю. Афганське духовенство завзято протиставилося соціяльним реформам, вбачаючи в кожній реформі ворожу тенденцію релігії. Невдоволені намісники провінцій, які були ограничені у своїх правах централізованою владою, підперли духовенство й у 1924 році повстала південно-західня округа проти влади Аманули-Хана. Повстання вдалося зломити за допомогою совітської воздушної фльоти і Аманула-Хан не припинив своїх реформ.

Невдоволення, уміло підтримуване зовні ворогами консолідації Афганістану, вибухло після приїзду еміра з його европейської поїздки з такою силою, що змусило Аманула-Хана до зречення від престолу. Але після уступлення Аманули-Хана, країна не заспокоїлася. Саме телеграф приносить вістки про перемогу повстанців над новим еміром Габібулою. На чолі повстання стоїть Надір-Хан, бувший військовий міністр Аманули-Хана. Останні відомости кажуть про заняття Кабулу Надір-Ханом та покликання Аманули-Хана на Афганський престіл. Чи буде Аманула королем Афганістану, це ще під знаком запиту. Радше можна гадати, що ферментуючий Афганістан внедовзі заспокоїться під проводом когось із спокійніших співробітників бувшого еміра-реформатора. **Л. Л.**

Демонстраційний страйк арабів в Палестині.

Льондонська ґазета „Дейлі Мейль“ повідомляє з Єрусалиму, що Виконавчий Комітет арабського палестинського конґресу ухвалив проголосити в найближчих днях загальний страйк, як протест проти постанов британського найвищого комісара для охорони жидівських релігійних церемоній коло „стіни плачу“. Виконавчий Комітет ухвалив повідомити премієр-міністра та кольоніяльний уряд, що комісар Шенсельор не надається на уряд найвищого комісара. Його політика шкодить англійсько-арабській приязні.

Успіхи повстанців в південному Китаю.

Похід на Кантон.

З Льондону повідомляють, що в провінції Гонан розпочалися битви між зревольтованою армією ґенерала Фенга й військами нанкінського уряду. В південному Китаю зревольтований ґенерал Чанґ-Фат-Квай злучився з ґенералами в провінції Квангсі, й вони планують спільний наступ на провінцію Квантунґ та на Кантон. Повстанці в північному та південному Китаю спільно працюють проти нанкінського уряду.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ґази і ми.

Поступи воєнної техніки не дають спати людям. Марево майбутньої війни стає раз-у-раз перед їх випудженими очима і домагається відповіді: що буде, як...?

Люди, які займаються воєнною технікою і її найновішими здобутками, не тільки самі бояться, але й страшать інших. Спав би собі перший ліпший невіжа спокійно, безтурботно, снились би йому шніцлі, льотерія, цісар, гості, а так настрашать його війною і — спокій пропав.

„Теперішня війна, це війна ґазами!“ — кричить афіша.

„Не задусять нас ворожі ґази!“ — горлає кіно.

„Як боронитися проти ґазів?“ — виклад.

Прочитає собі наш чоловік такі страхіття і волося йому дубом стане, а в горлі починає щось дусити, а очі на верх вилазять, мов би справді вже був ґазовий наступ.

З того часу він уже позисканий для протиґазової пропаґанди. Безплатно і без спонуки аґітує де може і коли може. Ходить поміж людьми і страшить тих, які досі жили спокійно.

— Кажу вам, це буде щось страшного. Долом хмари ґазів, як курява, а горою рої літаків, як сарана... Бух! Грим! Таррах! Компдетне знищення!

— Який-же рятунок? — питає застрашений слухач.

— Ніякого!

— Ох Боже! Щож робити?

— Запишіться до Ліґи Оборони перед ґазом.

— Пощо?! Вонож однако не поможе!

— Але будете пробувати боронитися.

— А ви вже записалися?

— Я ще ні, але може запишуся.

На вулиці відбувається демонстрація ґазового нападу. Ніхто нікого не остерігає, ніхто про ніщо не повідомляє, а тільки біжить вулицею якийсь „фаґас“ і кидає смердючі бомби. За ним гонить пожежна сторожа і гасить сморід. Кого цей сморід захопить, цей пчихає, плаче і кашляє, так, що й сваритися не має змоги. Ґаз, на загал, не є шкідливий. За пів години ти вже притомний і можеш доліз ти додому, а другої днини під вечір перестає вже і голова боліти. Перестає, щоправда, не зовсім, але бодай очі з болю не вилазять.

Недавно улаштували ґазові чинники таку штуку і на вулицях Львова. Одна панночка вертала від окуліста і знайшлася в сфері ґазових досвідів. Не уявляю собі, щоби на її хорі очі пекучий, їдкий ґаз щонебудь поміг. Але для протиґазової пропаґанди це матиме велике значіння: панночка переконається, як легко осліпнути від ґазу.

Завелося в нас від давна, що кожну справу треба при кінці накрутити до українського питання. Так воно є в статтях, так мусить бути і в фейлетоні. Отже: Як мають поставитися до ґазової квестії українці?!...

На мою думку, трійливі ґази не такі страшні для нас, як виглядає. Ще для людей з села, то може, але не для нас українських мешканців міст і місточок!

Адже ми цілими літами живемо в такій атмосфері, що чужий тільки хлипнув би. А хто видержав довший час на Руській і околиці, тому ніякі ґази не страшні. Надлетять літаки, розпустять хмари ґазів, дерева всохнуть, трави спопеліють, а наш брат тільки: „пчих!“ і... пішов далі.

Галактіон Чіпка.

Ще про віче зльокавтованих у Львові.

До вчорашнього звідомлення про віче в справі зльокавтованих урядників і емеритів, що відбувалося в салі „Сокола-Батька“ у Львові, а яке по рефераті посла Целевича розвязано, додамо ще слідуюче доповнення:

Коли присутній на вічу представник львівського городського старости розвязав віче, тоді пос. Біляк скомунікувався телефонічно з городським старостою Кльоцом у справі влаштування посольського віча. Староста Кльоц дав дозвіл на таке віче. Одначе віче не могло відбутися, бо за той час поліція очистила салю від вічевиків на основі розпорядження присутнього на салі комісара Бехметюка, який і розвязав віче.

Довідуємося, що в найближчому часі посли Целевич і Біляк видадуть окремий комунікат, в якому зясують, що мають далі робити зльокавтовані поодиноких дикастерій, щоби правною дорогою добиватися своїх прав.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич, вул. Віленського Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960.** 238 7—?

— **Конфіската „Діла“.** Вчорашнє ч. „Діла“ заняло львівське городське староство за передову статтю про національні відносини на Волині. Це вже 25. конфіската „Діла“.

— **Арештування.** Повідомляють нас, що в понеділок рано 14. ц. м. львівська поліція арештувала п. Яримовича Ярослава Романа і його старшого брата Петра. Після одноденного придержання в поліційних арештах випущено п. Петра Яримовича на волю, а Яримович Ярослав Роман (молодший) сидить ще покищо в поліційній тюрмі дальше.

— **Виїзд Митрополита Шептицького до Риму.** Як довідуємося, О. Митрополит Шептицький виїхав вчора дня 15. ц. м. вечером до Риму.

— **Виїзд наших епископів до Риму.** Перед кількома днями виїхав до Риму новоіменований львівський епископ о. д-р Іван Бучко, де він прийме свячення в неділю 20. ц. м. У вівторок 15. ц. м. переїздив через Львів на зїзд греко-кат. епископів до Риму станиславівський епископ о. д-р Гр. Хомишин.

— **Львівська хроніка.** При вул. Бельовського арештовано злодіїв Стефана Волошина та Івана Ванька в хвилині, коли вони рабували трафіку Вайнштока. Арештовано також разом з ними Леона Коля і Розенбуша. — При вул. Романовича ч. 11. злодії вкрали в домі Шмаленберга 1000 золотих. — У Йосифа Ґолембйовського вул. Сапіги ч. 45. вкрадено в ночі всю ґардеробу. — Підчас слідства на поліції пробував поповнити самовбивство Осип Розенбуш, арештований за крадіж. — Урядник скарбової палати Казимир Рокошинський в цілях самогубства випив фляшку йодини, а Беніямін Павлик, щоби скінчити життя напився денатурованого спірту. — До львівських поліційних арештів приведено Степана Микетинського за крадіж, Антона Рожанського за ограблення каси політехніки, Франца Лятавця підозрілого в убивстві.

— **Будова нових залізниць в Польщі.** Польське міністерство залізниць приступає до будови нових залізничих шляхів на лінії Бидґощ—Ґдиня, Герби—Іновроцлав, Калети—Підзамче, Луцьк—Стоянів. На цю справу вже ухвалено відповідні суми грошей.

— **Статистика векслевих протестів.** Головна Статистична Комісія у Варшаві подає статистику векслевих протестів зі серпня ц. р.: В цілій Польщі запротестовано 456.157 векслів на суму 38.2 міліонів золотих. В липні запротестовано 506.713 векслів на 116.7 міліонів золотих. На першім місці є Варшава, де запротестовано 105.537 векслів на суму 25 і пів міліонів, на другім місци Лодзь, що запротестувала 52.888 векслів на суму 10.2 міліоонів золотих, на третім місци Львів з 13.519 запротестованими векслями на суму 4 міліони, на четвертім місци Познань з 6.354 векселями на 2.9 міліонів, дальше Катовиці на 2 і пів міліонів, Бельсько 805 векслів на 322.000 золотих, Станиславів запротестував 1436 векслів на 229.000 золотих, Тернопіль 349 векслів на 220.000 золотих. Пересічна сума запротестованих векслів виносить 400 золотих.

— **Бувший гетьман Скоропадський купує церкву?** Перед кількома днями в пресі появилась новинка, що берлінсько-московська церква була продана на ліцитації за довги. Сьогодні ґазета „За Свободу“ повідомляє, що на просьбу епископа Тихона б. гетьман Скоропадський рішився купити православну церкву під умовою, що в ній будуть правитись богослуження українською мовою. І хоч московська еміграція протестує проти цього, Скоропадський і його прихильники всеж купують ту церкву і передають українській еміграції в Берліні.

— **Самовбивство редактора.** В Бидґощі підчас академії в честь Пулавського застрілився редактор завішеного часопису „Вярус Поморскі“ Іван Завада. Правдоподібно до самовбивства довела його якась монархістична афера, в яку редактор Завада вмішався під впливом монархіста Ґжибовського, арештованого недавно за фалшування документів. Редактор Завада побоюючись компромітації за співпрацю з Ґжибовським і її наслідків, скінчив самовбивством.

— **За рабунок.** Передвчера львівський суд присяглих засудив Дмитра Галаса із Жовківщини на 3 роки а Івана Кудика на півтора року вязниці за напад і рабунок в домі Юрка Мокрого.

— **Велика буря біля Берліна.** Біля місцевости Штаккен, недалеко Берліна, панувала на днях страшна буря, яка зрівнала з землею майже 160 будинків, знищила сади і поруйнувала частинно богато сіл. Сила вітру була така велика, що деякі дахи були перекинені сотні метрів далеко.

— **Різні вісти.** Визначний теоретик соціялізму Кароль Кавцкі святкує дня 16. ц. м. 75. річницю своїх народин. — Статистика начислила

у Варшаві 5.483 особи, що не мають де мешкати і живуть як „бездомні". — У Варшаві засуджено редактора Станислава Войкевича на півтора року вязниці за те, що в двобою він застрілив директора банку Завадського. — Д-р Тука засуджений чеським судом на 15 літ вязниці тяжко занедужав і лежить у тюремнім шпиталі. — В дочки польського амбасадора в Парижі Хлаповського вкрадено перловий нашийник вартости чверть міліона золотих. — В Ковні засуджено ксьондза Ольшевського на 8 літ вязниці за вбивство своєї коханки Устіяновської. — В північній Швайцарії занотовано легкий землетрус. — В Лодзі почалося слідство проти гимназіяльних вчителів Камінського і Павловського, які за гроші давали учням перед матурою питання і приготовляли їх до матури, заробляючи так поважні суми. — Одно підприємство почало будувати під Гібральтаром тунель, що лучитиме Африку з Европою. — В Граці згинуло в автомобілевій катастрофі 3 особи: купець франц. Верумс, урядник Церкавнік і його жінка. — Віденський архів товариства прихильників музики придбав нові листи Франца Ліста, писані до його приятеля Людвіка Безендорфера. — Чеські фабрики муніції і воєнного приладдя мають злучитися в один концерн із початковим капіталом 3 міліярдів корон. До того концерну приступить фабрика „Шкоди", чесько-моравська фабрика машин, фабрика зброї в Берні і фабрика муніції в Братиславі. — Біля мексиканського берега затонув малий корабель разом із 30 пасажирами.

Мін. Залєський їде в Ромунію.

Мін. закорд. справ Залєський їде за тиждень у Букарешт, щоби ревізитувати ром. міністра закорд. справ Міронеску, який тому кілька тижнів відвідав мін. Залєського у Варшаві. З мін. Залєським поїде шеф кабінету міністра Шумлаковський, начальник сх. виділу Голувко та начальник прес. виділу Хшановський. Перед виїздом мін. Залєський матиме нараду з ресорт. міністрами в справах, звязаних із польсько-ромунськими відносинами.

Димісія литовського премієра.

Стан здоровля литовського премієра Тубіяліса дуже погіршився. На веч. принятті у през. Сметони Тубіяліс несподівано захорів і зімлів. Його відвезла додому ратункова стація. Здається, Тубіяліс мусітиме зректися премієрства, щоби задля лікування виїхати за кордон.

Мекдональд до американців.

Дня 14. жовтня приймало святочно Мекдональда місто Ніягара. По обіді гості перейшли на канадійський бік, щоби оглянути водопади. Мекдональд заночував у Ніягарафолс, а рано 15. жовтня переїхав канадійський кордон. Заки минув Зл. Держави, Мекдональд переслав ам. суспільности такі прощальні слова: Американська суспільність витаючи мене на землі Зл. Держав, справедливо цікавилася метою моєї поїздки та вдоволено приняла вістку, що я перебуваю з почуванням доброї волі, що є вислоном настроїв Його кор. Величности і всієї брит. суспільности. Президент Зл. Держав обговорював якнайсвобідніше та в дем. дусі всі справи, спільні для обох країв і для заг. мира. Я старався доказати, як дуже горожани великої брит. імперії бажають усунення війни, як чинника управильнювання взаємин між народами. Коли переступаю кордон Зл. Держав і Канади несу зі собою свідомість факту, що хоч ми роздлені водами Атлянтику, то злучені спільним стремлінням до заг. мира.

За конституцію Австрії.

В четвер почнеться в Австрії парл. кампанія в справі реформи конституції. Дня 15. жовтня уряд предкладає Нац. Зібранню низку проєктів у справі ревізії конституції. На засіданні трьох клюбів парл. більшости канц. Шобер засував подробиці реформи. Потім ішла в клюбах дискусія, в якій партії засували своє відношення до урядового проєкту. Шобер конферував із головою соц.-дем. партії. На зборах сел. партії в Карингії міністер вн. справ сказав, що соц.-демократи мусять рішити, чи бажають мира чи безупинної війни. „Арб. Цтг." добачує в тих словах зазив до домашньої війни та заповідає безоглядну опозицію соц.-демократії проти спроб позбавити робітників прав, що їх досі мали. Опозиція під загрозою домашньої війни взагалі не буде переговорювати над реформою конституції.

Білогвардійці ввійшли до більш. консуляту.

З Москви повідомляють, що відділ білогвардійців увійшов до більшовицького консуляту в Тіентсіні. Вони спліндрували льокаль, поломили всі печатки та відчинили дві скрині. Двох білогвардійців арештовано, а підчас ревізії в їх мешканнях найшли машину до писання й одяги з консуляту.

Цар живе?

У колах рос. еміграції в Берліні та Копенгаґі розійшлася чутка, нібито цар Микола II. живе. Таке каже його бувш. секретар, про якого досі також думали, що він не живе. Він зявився нечайно в Берліні з американцем Джансоном. На припоручення вел. кн. Ольги, що живе в Копенгаґі, президент копенгаґського міжнар. виділу рос. організації Бранд увійшов у взаємини з Джансоном і Серг. Бечеєвим та зажадав подрібних пояснень. Царський секретар каже, що червоноґвардійці, які були одержали приказ убити царя, вдягнули трупа якогось салдата в царський одностр і та так його обезобразили, що годі було пізнати. Ціла царська сімя, за виїмкою царевича, живе. Секретар сказав, що готов доручити листи цареві, одначе не хотів виявити, де цар живе. Кн. Ольга відноситься до цілої тієї справи скептично.

З судової салі.

Лікар стріляв у власній обороні.

Дня 21. травня лікар д-р Рижій вертав із Звенигорода, куди його покликали були для заосмотрення парубків, ранених у бійці. Серед нічної пітьми напало на д-ра Рижія 4 людей. Лікар перестерігав їх, але безуспішно. Тоді д-р Рижій вистрілив до напасників і ранив одного з них Вас. Дзюлика. Ранений помер у шпиталі. Дня 15. жовтня відповідав д-р Рижій, обв. § 335. Розправа виявила, що обвинувачений ділав у власній обороні, тому трибунал увільнив обвинуваченого. Боронив д-р Ганкевич.

З театру.

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: „СИЛА ПРИЗНАЧЕННЯ", ОПЕРА В 4 АКТАХ (8 ВІДСЛОНАХ) ВЕРДІЯ.

„Сила Призначення" — одна з менше відомих опер ґеніяльного Вердія, якому здобули славу „Ріґолетто", „Трубадур", „Травіята", „Масковий баль", „Дон Карльос", а передовсім „Аїда". Всі ті опери завоювали собі право горожанства на цілій земській кулі, всі вони є по нинішній день атракцією в кожному оперному театрі і не сходять віде з репертуару.

„Сила Призначення" такої популярности не має, може тому, що її лібретто тяжке і мало льоґічне, а акція її тягнеться в нескінченість. Але неслушно забуто у світі на цю прегарну оперу італійського майстра тонів, бо вона стоїть на високому рівні і відзначається великою силою мельодійної інвенції та глибокою драматикою. Ефектовна в ній також музика балетова, добра й інструментація. Тому добре зроблено, що відновлено цю призабуту оперу, лібретто якої опрацював недавно наново для сцени і дещо його скоротив відомий німецький письменник з Чехії Франц Верфель.

У Львові виставлено „Силу Призначення" доволі дбайливо, а з режісерського боку цілком бездоганно. Головні партії співали Плятівна, Бедлевич, Циганік і Бендер, поменші Келярський, Щірін, Кізнерівна, Деметрович і ін. Всі вони найшли вдячне поле до попису, але на перший плян вибивалися Плятівна, Бедлевич і Бендер, а в епізодичній ролі Келярський (передовсім сценічно). Тільки Кізнерівна, що виступала в ролі ворожки, не відповіла голосово своєму завданню (дебютуючи з успіхом перед феріями в „Кавалерії" в ролі Сантуцци, заповідалася на добру співачку).

До вдатної в загальному вистави причинилися й хори, що мають в цій опері нелегку задачу, а також орхестра під батутою Лерера. Виступи балету під проводом п. Цесельського збирали, як завсіди, багато оплесків. *І. Н.*

Зі спортового життя.

Змагання в найблишу неділю.

В неділю 20. ц. м. відбудеться пять змагань поміж ліґовими дружинами, з того атракційне змагання Висла—Чорні у Львові. У Варшаві гратиме Погонь з Леґією, у Кракові Гарбарня з Польонією, в Катовицях Рух з Л. К. С. Найближча неділя може вже принесе вирішення в тому напрямі, хто здобуде в цьому році мистецтво, а хто злетить до А-кляси.

Україна, як зачуваємо, має запросини відіграти змагання як перша львівська дружина з німецькою дружиною „Віс-у" на його власному сонці.

Ропник (Борислав) — Підгіря (Дрогобич) 3 : 2 (0 : 0).

До приятельських змагань, які відбулися 13. ц. м. в Бориславі, приступили обі дружини добре приготовані. Підгіря по реорганізації з новими грачами, Ропник по недавній програній з Погонею-Стрий доложив старань, щоби зберегти свій престіж. Гра була завзята, але ведено її фер. Спинило гру розмокле грище. Судия слабий. Слід згадати і про бориславську публику, яка аж у числі трьох осіб явилася на змагання. Таке велике у нас зацікавлення для нашої одинокої спортової дружини! Та цим амбітна одинацятка Ропника, одна з наших кращих і діяльніших дружин на провінції, не сміє зневірюватись чи бентежитись. Скорше чи пізніше і ширша українська громада мусітиме зацікавитися своєю спортовою дружиною, як тільки та дружина працюватиме далі солідно й витревало на спортовій ділянці.

Дужання в спортовім цирку.

В понеділок були в цирку дві цікаві зустрічі: Штекера з Богатировим і Петровича з Каршем; обі не дали до 20 хвилин ніякого висліду. Віллінґ не міг утриматися супроти молодого, бадьорого Кемпфера і в 15. хв. програв. Аренс поклав Бена також у 15-ій хвилині. Сензація вечора: реванж Стібора супроти Пошофа, не тягнулася так довго, як можна було передбачити. Стібор програв з Пошофом утрете в 25. хвилині. Богатирів ще раз звернувся до суддів з проханням, щоби йому признали належний реванж супроти Пошофа.

Нині, в середу, відбудеться відплатне дужання поміж Богатировим і Пошофом, а позатим борються: Штекер—Кемпфер, Петрович—Віллінґ (ріш.), Аренс—Карш (ріш.) і боксерський меч на 5 рунд мурина Сікі зі Стібором за 100 зол. премії.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ЮРІЙ ШМЕРИКОВСЬКИЙ, емерит. судовий радник, помер дня 11. ц. м. Похорони відбулися в неділю 13. ц. м. з дому жалоби при вул. Баньковського ч. 67. — В. Й. П.!

Дописи.

РІВНЕ. („Малоросійщина"). Тут від трьох тижнів українська трупа якогось Городничого дає вистави в помешканні цирку. Репертуар чисто малоросійський: з гопаками, горілкою, пяними дяками, шинкарями, жидами і т. д. Щоб заімпонувати вулиці. І вулиця на ці вистави дійсно суне. В найвульґарніших місцях, коли грає блазня якийсь пяний дяк, писар чи дядько, коли ллються найпримітивніші та найвульґарніші дотепи, „публіка" нагороджує „артистів" таким ґіканням і диким ентузіязмом, що аж моторошно робиться. І соромно — і за антрепренера, і за артистів і за ту українську інтеліґенцію, яка, не відчуваючи образи для рідного мистецтва, вчащає на ті скандальні вистави. Шлунки десятка акторів річ серіозна. Але ради них нікому невільно профанувати національне мистецтво та виставляти його на глум. І чому це пп. Городничі витягають з забуття всяку „малоросійщину", коли ми вже маємо модерні песи. Для задоволення росіян п. Городничий виставив перекладну „Чайку" з російськими співами. Виставив також і „Пана Тадеуша" з польськими співами. Не зазагався також поставити „Мазепу" по Пушківу, де наш гетьман трактується, як зрадник. Про те, що афіші й програмки Городничого друкуються лише в польській мові, ми вже й не кажемо. Чи наші рівенчани не відчувають глуму над собою з боку пп. Городничих? Чи не вважають, що за свої гроші осмішують і позбавляють чести свій нарід? Чи, нарешті не згодяться з тим, що подібним „виставам" давно пора покласти край? — Рівенчанин.

СОКАЛЬ. *(Відслонення портрету в честь о. мітр. д-ра Василя Левицького.)* Місто Сокаль і його околиця не проявили по війні такого життя на кожній ділянці нашої народньої праці, як це було перед війною. Занадто знищила війна світова, українсько-польська та більшовицька як саме місто, так і повіт. Щойно тепер кінчать те все відбудовувати. Наше населення зубожіло і не проявляє нині тої жертволюбивости, яка була перед війною в тім часі, коли сокальським парохом був о. мітрат д-р Василь Левицький, теперішній кустос при гр.-кат. капітулі в Перемишлі. Не бракує і тепер охочих до праці людей, бо Повітовий Союз Кооператив розвивається добре, а „Просвіта" набула гарну площу на першорядним місці головної вулиці і має намір здвигнути „Народний Дім". Ініціятиву в тім напрямі віддано нашому послові п. Козанові, який ревно забрався до збірки фондів на будову того дому. Одначе це далеко

не те, що колись. Перед війною наші культурні й економічні інституції росли, як гриби по дощі. Якби не передвоєнні часи, то нині наш Сокаль був би дуже бідний під кожним оглядом. Не булоб гих зовнішніх признак, що ми тут у місті стоїмо твердою ногою і що з нами треба рахуватися. Те все, що перед війною вибудовано, в нинішніх часах не вибудував би й за 100 літ, бо часи тяжкі і населення збідніло та біднів дальше з дня на день. Від 1903 до 1912 р. був тут парохом о. мітрат Левицький, який зумів був так загріти до жертволюбивости все громадянство, що за 9 літ його побуту вибудовано величаву церкву, котра помістить 3.000 людей, в самім Сокалі, а також другу церкву в Поториці, яка помістить 2.000 осіб. Треба знати, що монументальні ті будови повстали без сотика конкуренції. Церква сокальська є покрита мідяною бляхою, а 3 хрести і 3 бані є позолочувані дукатами, які добровільно жертвували наші міщанки. По скінченні церков забрався о. мітрат до будови „вікарівки", при котрій побудував салю, призначену на міщанське касино і церковний хор. За його ініціятивою закупила „Просвіта" поверхову каменицю, в котрій міститься саля, де ще досі відбуваються амат. вистави і всякі збори. Дім той перейшов опісля в руки „Народної Торговлі". Саля та рішуче за мала; тож не дивниця, що збираються фонди на вибудування принайменше 3—4 рази більшої салі для наших культурних потреб і ріжних зборів. Крім того о. мітрат закупив коло церкви ґрунти і вибудував захоронку враз із дівочим інститутом, де містився жіночий український семинар, помешкання для сс. Служебниць і саля для діточих забав. Дім той згорів у часі світової війни і вже багато літ будується нова захоронка, та годі її докінчити. На бурсу закупив о. мітрат пекарню з красним городом, а коли її перероблено, то тепер знаходиться в ній вигідне поміщення для 50 питомців. З вдячности за це виділ т-ва „Шкільна Поміч" казав зробити великий портрет о. мітрата д-ра Левицького і дня 22. вересня ц. р. відбулося його відслонення при участи всього нашого сокальського громадянства, околичних священиків і учителів. Відслонення того портрету доконав п. В. Еліев, емер. учит. держ. семинара учит. муж. в Сокалі. У своїй промові підніс він великі заслуги о. мітрата, котрий умів працю для церкви злучити з обовязками патріота-громадянина. Він всі свої сили посвятив для народнього добра, а його побут в Сокалі — це золотий вік для нашого міста. Крім відмічених вже будівель, відновив він приходство, підніс господарські будинки і побив їх бляхою, відреставрував церкву св. Миколая та церкву св. Михайла, добудував до неї притвір і захристію, збудував при ній дзвіницю та обвів її залізними штахетами на мурованій підмурівці і т. д. За його впливом розширено і вибруковано вулицю, що веде до церкви і приходства. За його старанням перемінила громадська рада назви двох вулиць на вул. Шевченка і Шашкевича. Він спровадив диріґента церковного хору в особі п. Кнейчука, котрий досі управляє ним на хвалу Божу і славу сокальського громадянства. Всі брацтва відновив і поставив їх на височині своєї задачі й у всіх товариствах та установах був головою або членом виділу. Заложив теж „Сокіл", котрий мав кількадесять умундурованих членів і зі своїм малиновим стягом розславляв імя Сокаля в часі народніх свят і в самім місті, і по інших містах в Галичині. Працею, якою відзначався о. мітрат, 10 людей моглo поділитись і не булоб для жадного з них її за мало. Словом: о. мітрат д-р Левицький майже чудес доказував і полишив у нашому місті вічно тревалі памятники з каменя і криці. Доки вони будуть у нас стояти то память цього заслуженого священика і громадянина не вмре, не загине. Слова бесідника до глибини зворушили серця присутніх і в неоднім оці витиснули щиру сльозу. І справді: діла о. мітрата великі, а робив він не для слави, але для сповнення обовязку душпастиря-громадянина. При кінці бесідник вказав на примірі о. мітрата на шлях, на який має вступити наша молодь, як дібється становищ, а присутніх загрів до праці й жертволюбивости в користь свого народу. Всі присутні по відслоненні портрету схилили голови перед заслугами тої великої людини і відспівали о. мітр. Левицькому „Многая літа", а потім „Боже великий, єдиний". При цій нагоді зібрано 57 зол. на бібліотеку для бурси. Зі свята вислано ґратуляційну телеграму для о. мітрата в Перемишлі. Слід додати, що щойно по 17 роках здобулися ми на це скромне свято в честь одного з найбільших наших громадян-патріотів. Думаємо, що як наше громадянство прокинеться з повоєнного лихоліття, то здвигне йому памятник більше тревалий, бо на це він собі в Сокалі вповні заслужив. *В. Ск.*

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 16. X., в год. 7·30 веч. „Барон Кіммель". 50 проц. знижки.

Четвер, 17. X. год. 7·30 веч. „Це можеш розказувати своїй бабці", велика ревія Г. Збєжховського в 22 картинах. Премієра.

Пятниця, 18-го, год. 7·30 веч. „Це можеш розказувати своїй бабці" — ревія.

Субота, 19-го, год. 3·30 попол. „Модні спазми" — вистава для шк. молоді.

Субота, 19-го, год. 7·30 веч. „Це можеш розказувати своїй бабці" — ревія.

Малий Міський Театр:

Середа 16-го, год. 7·30 веч. „Процес Мері Деґен".

Четвер, 17. X. год. 7·30 веч. „Процес Мері Деґен".

Пятниця, 18. X., год. 7·30 веч. „Процес Мері Деґен".

Субота, 19. X., год. 7·30 веч. „Процес Мері Деґен".

Кіна.

Аполльо: Безсмертне кохання (Колен Мур).

Касино: „Володарка кохання" (Ґрета Ґарбо).

Кольосей: В кигтях жовтих чортів (Риш. Дікс)

Лев: Людина з товпи (Голота).

Люна: Засуджениці

Марусенька: Дівчинка з балету (Клара Бов). Дай газу!

Оаза: Кохання в природі. Пат і Паташон в огневій сторожі.

Палас: Втеча від кохання.

Пан: Герої вогню.

Пасаж: Володар скельної долини (Том Мікс). Американська комедія та Ґомонтів тиждень.

Стилеве: Спокусниця. Доповнення програми.

Фатаморгана: Гарні ніжки побіджують.

Химера: „Чар гріху".

Утіха: Цісарський післанець.

Спортовий цирк.

Міжнародні змагання в дужанні в цирку при вул. Коперника ч. 33. Початок щодня год. 8·30 веч.

Програм з радіо.

Середа 16-го.

Варшава (1411,7) 17·45 Мендельсон, О. Недбаль, Штравс.

Краків (312,8). 20·15 „Чари на королівських дворах".

Познань (334,8) 19·15 „Цікаві речі".

Катовиці (408,7). 19·05 Концерт Кічмана.

Вильно (385(17·20 Грамофонові плити.

Ляйпціґ (259). 16·30 Опереткова музика.

Братислава (279) 18·00 Моцарт, Бах Вебер.

Талін (296) 18·30 Година гумору.

Брно (341,7) 19·05 Моравські Баляди і вечір норвеський.

Льондон (356,3) 16·45 Камеральний концерт.

Штутгарт (360) 20·00 Угорський вечір

Гамбург (372). 17·30 Сонати Брема.

Франкфурт (390) 16·15 Концерт радіоорхестри.

Берн (403) 15·00 Орхестра Курсалю.

Берлін (418) 19·00 Сонати.

Стокгольм (436). 20·30 Радіоорхестра.

Лянгенберг (473) 15·00 Програма для дітей.

Прага (487) 12·30 Концерт з Братислави.

Брюссель (509) 19·30 Ґрамофонові плити.

Відень (516,3). 16·00 Капеля Ґайбера.

Мюнхен (533) 10·30 Фортепяновий рецитал.

Будапешт (550). 12·05 Концерт солістів.

Москва (825) 15·30 Пополудневий концерт.

Ковно (1935) 21·05 Концерт.

Ленінград (1000). 12·00 Робітничий концерт.

Париж (1725) 21·35 Симфонія Бетовена.

Четвер 17-го.

Варшава (1411,7). 20·30 Концерт із творів Шопена.

Краків (312,8). 16·45 Ґрамофонові плити.

Познань (334,8). 17·45 Концерт солістів.

Катовиці (408,7). 20·15 Твори Шопена.

Вильно (385) 20·05 Фільмовий перегляд.

Гельсінгфорс (221,4) 17·35 Вокальний квартет.

Бресляв (253) 19·05 Камеральний концерт.

Ляйпціґ (259) 21·30 Ірляндські пісні.

Братислава (279) 12·30 Концерт з Праги.

Талін (296) 19·00 Вечір Шопена.

Брно (341,7) 12·30 Концерт з Праги.

Льондон (356,3). 22·35 Норвеські пісні.

Штутгарт (360) 21·95 Музика від часів Моцарта.

Гамбург (372) 16·35 Пісні Шуберта.

Франкфурт (390). 15·15 Концерт зі Штутгарта.

Берн (403). 18·15 Ґрамофонові плити.

Берлін (418). 16·30 Концерт радіоорхестри.

Лянгенберг (473) 21·00 Композиції Фелькеля.

Стокгольм (436) 18·30 Концерт.

Прага (487). 20·00 Концерт з Берна.

Брюссель (509) 21·00 Концерт з Амстердаму.

Відень (516,3). 11·00 Музичний поранок.

Мюнхен (533). 16·30 Концерт солістів.

Москва (825). 15·30 Оперова музика.

Ковно (1935) 19·40 Вечірня музика.

Ленінград (1000). 12·00 Робітничий концерт.

Харків (1304) 19·00 Етнографічний концерт.

Париж (1725). 22·00 Пісні Баха і Моцарта.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Рожнітівщина! Позір!! В неділю дня 20-го жовтня ц. р. відбудеться в Рожнітові в полудне біля церкви посольське справоздавче віче для сіл судового повіту Рожнітів.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 619 4—?

УРЯДОВЦЯ не висше 40 літ, безженного, з середним образованням, з промисловою практикою, доброго аквізитора пошукується. Зголошення з референціями слати: Адміністрація „Діла" для „хемічна фабрика". 712 2-3

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо реперації присилати почтою. — Староводні дамські годинники переробляємо на ручні. 618 8—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Присилайте передплату!

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.